

nr 7 (2019)

OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Pomniki historii-
ochrona
zarządzanie
promocja

PKN ICOMOS
ICOMOS European Group
Politechnika Lubelska

OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Nr 7, 2019

Pomniki historii

ochrona, zarządzanie, promocja

PKN ICOMOS
ICOMOS European Group
Politechnika Lubelska

REDAKTOR NACZELNY

Bogusław Szmygin

REDAKCJA

Katarzyna Pałubska – sekretarz

Katarzyna Jeżyńska

Anna Frączek

RADA REDAKCYJNA

Ádám Arnóth (Budapeszt/Węgry)

Calogero Bellanca (Rzym/Włochy)

Mykoła Bevz (Lwów/Ukraina)

Sigrid Brandt (Salzburg/Austria)

Grzegorz Bukal (Gdańsk/Polska)

Alberto de Capua (Reggio Calabria/Włochy)

Marcin Gawlicki (Gdańsk/Polska)

Soraya Genin (Lizbona/Hiszpania)

Jorg Haspel (Berlin/Niemcy)

Robert Hirsch (Gdańsk/Polska)

Caroline Jaeger-Klein (Wiedeń/Austria)

Jean-François Lagneau (Paryż/Francja)

Jakub Lewicki (Warszawa/Polska)

Jadwiga Łukaszewicz (Toruń/Polska)

Ewa Łużyniecka (Wrocław/Polska)

Deirdre McDermott (Dublin/Irlandia)

Piotr Molski (Warszawa/Polska)

Susana Mora Alonso-Munoyerro (Madryt/Hiszpania)

Gergely Nagy (Budapeszt/Węgry)

Teresa Patricio (Bruksela/Belgia)

Grellan Rourke (Dublin/Irlandia)

Ursula Schädler-Saub (Heidelberg/Niemcy)

Ruth Liberty Shalev (Hajfa/Izrael)

Marko Špikić (Zagrzeb/Chorwacja)

Dalius Vrubliauskas (Wilno/Litwa)

WYDAWCA

Polski Komitet Narodowy
Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS

WSPÓŁWYDAWCA

Politechnika Lubelska
ICOMOS European Group
Narodowy Instytut Dziedzictwa
Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków

REDAKCJA

Biuro PKN ICOMOS Łazienki Królewskie w Warszawie – Oberża
00-460 Warszawa, ul. Agrykola 1
czasopismo.icomos@gmail.com
hfh.icomos@gmail.com

PROJEKT OKŁADKI

Sylwia Chwalana

SKŁAD

Katarzyna Jeżyńska
Diana Barańska

KOREKTA

Krystyna Gromadzka

DRUK

„True Colours” S.C.
20-078 Lublin ul. Żołnierzy Niepodległej 5 /2
ISSN 2657-9278

e-ISSN 2543-6422

25 lat temu utworzono nową formę ochrony najcenniejszych zabytków w Polsce, która obecnie posiada zasób ponad 100 najcenniejszych Pomników Historii. Do 2019 roku na Mazowszu na liście najcenniejszych obiektów znalazło się tylko 6 Pomników Historii: historyczny zespół miasta z Traktem Królewskim i Wilanowem w Warszawie, Żyrardów - XIX-wieczna Osada Fabryczna, zespół Stacji Filtrów w Warszawie Williama Lindleya, zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach w Warszawie, Wzgórze Tumskie w Płocku, kolegiata pod wezwaniem Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Pułtusku. Stoi to w sprzeczności z dużą liczbą zabytków na terenie Mazowsza i świadczy to o niedocenieniu rangi dziedzictwa lokalnego, oraz wskazuje na konieczność podjęcia intensywnych starań o uzyskanie statusu pomnika historii dla kolejnych wartościowych obiektów.

Na liście wniosków oczekujących znajdują się m.in. tak wybitne zabytki Mazowsza jak: kościół ewangelicko-augsburski pw. Św. Trójcy w Warszawie, zamek książąt mazowieckich w Czersku, zespół pobenedyktynski w Opactwie koło Sieciechowa, kościół parafialny pw. Św. Jana Chrzciciela i Podwyższenia Krzyża w Krasnem, bazylika św. Jana Chrzciciela w Brochowie, willa „Milusin”, ul. Oleandrów 5 w Sulejówku, Bank Gospodarstwa Krajowego przy Al. Jerozolimskich 7 w Warszawie, opactwo romańskie w Czerwińsku nad Wisłą, zespół bernardyński w Radomiu czy zespół kościoła i klasztoru reformatów w Węgrowie.

Obiekty uznane przez MWKZ za najcenniejsze przykłady zabytków mazowieckich, wskazane przez urząd do podjęcia starań o uznanie na Pomnik Historii to m.in.: Iłża – zamek z miastem, Szydłowiec – zamek z miastem, kościół drewniany w Porzeczcu Mariańskim czy Budynek MWRiOP przy Al. Szucha w Warszawie.

Rolą Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków jest ochrona i nadzór konserwatorski nad zabytkami uznanymi za pomniki historii, oraz upowszechnianie wysokich standardów prowadzonych prac konserwatorskich i restauratorskich, tworzenie wzorców i strategii ochrony, oraz działań promocyjnych na obszarze aktualnych lub potencjalnych pomników historii województwa mazowieckiego. Mimo ograniczeń prawnych Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków od lat aktywnie działa na rzecz ochrony pomników historii, podejmuje starania i wspomaga finansowo remonty oraz przygotowywanie dokumentacji konserwatorskich do wniosków o uznanie za pomniki historii kolejnych obiektów, stając się wykonawcą polityki Państwa dotyczącej narodowego dziedzictwa.

Więcej na temat pomników historii województwa mazowieckiego znajdą Państwo w proponowanej publikacji naukowej, w artykule prof. Jakuba Lewickiego – Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zasady i możliwości dofinansowania dokumentacji, prac konserwatorskich, restauratorskich i remontowych na zabytkach znajdują się na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie: www.mwzkz.pl, w zakładce Dotacje.

Publikacja dofinansowana ze środków

Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

SPIS TREŚCI

Pomnik historii po japońsku, czyli synergia poznawcza miejsc, krajobrazów, kunsztów, tradycji i zwyczajów	1
Waldemar J. Affelt	
Pustelnia Złotego Lasu w Rytwianach – jako pomnik historii	25
Maria Brykowska	
Pomniki historii – spojrzenie krytyczne	41
Jacek Dąbrowski	
Modernistyczny układ urbanistyczny śródmieścia Gdyni, jako pomnik historii	51
Robert Hirsch	
Lista pomników historii w ocenie studentów uczelni ekonomicznej	61
Andrzej Laskowski	
Pomnik historii – procedury uznania i kryteria wyboru na przykładzie miasta Trzebiatów, pretendenta do tytułu	75
Agnieszka Latour	
Rola Konserwatora Wojewódzkiego w ochronie i zarządzaniu pomnikiem historii na przykładzie Warszawy i Mazowsza	89
Jakub Lewicki	
Poznań – współczesne przekształcenia w historycznej przestrzeni miasta. Dokonania, stan obecny i perspektywy	111
Piotr Marciniak, Joanna Bielawska-Pałczyńska, Agnieszka Rumieź	
Zarządzanie pomnikami historii	123
Piotr Molski	
Przemysł. Miasto Twierdza oraz Twierdza Przemysł. Razem czy osobno na drodze do pomnika historii RP	135
Rafał Nestorow	
Kopiec Kościuszki w Krakowie – pomnik historii. Konserwacja, zarządzanie, promocja	149
Mieczysław Rokosz	

Pomniki historii, a doświadczenia Światowego Dziedzictwa - rozważania na przykładzie drewnianej architektury sakralnej	167
Andrzej Siwek	
Pomnik historii w Gdyni - problemy ochrony głównej osi reprezentacyjnej miasta	181
Maria Jolanta Sołtysik	
Twierdza Kłódzko pomnikiem historii? Rola ochrony zabytków w kontekście i wobec polityki ..	193
Joanna Stoklasek-Michalak	
Pomniki Historii – forma ochrony, forma promocji, forma zarządzania?	207
Bogusław Szmygin	
Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju inicjatorem seryjnej nominacji na listę UNESCO najcenniejszych europejskich młynów papierniczych	219
Maciej Szymczyk	
Monitoring pomników historii – procedura, wyzwania, zagrożenia	235
Katarzyna Zalasieńska	